

บทที่ 1

บทนำ

1.1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โดยทั่วไปผู้ศึกษาปรัชญาจีนยุคคลาสสิกเข้าใจกันว่าสำนักเต๋าให้คำตอบเชิงอภิปรัชญาว่าวิถีที่แท้คืออะไร ผ่านความสัมพันธ์ระหว่างจักรวาล ธรรมชาติ และมนุษย์อย่างชัดเจน ในขณะที่ขงจื๊อ (孔子 551-497 ปีก่อนคริสตกาล) ให้คำตอบต่อมรรควิธีผ่านกรอบของโลกแห่งจารีตและวัฒนธรรมเท่านั้น โดยไม่สนใจหรือครุ่นคิดหาคำตอบทางอภิปรัชญาต่อความเป็นจริงอื่นนอกกรอบข้อกำหนดที่มนุษย์สร้างขึ้น จนกระทั่งเมิ่งจื๊อ (孟子 371-289 ปีก่อนคริสตกาล?) ได้เพิ่มประเด็นเรื่องเหรินซัง (人性) หรือธรรมชาติของมนุษย์ในภายหลัง ทำให้ปรัชญาสำนักขงจื๊อมีฐานทางอภิปรัชญารองรับข้อเสนอของตน ด้วยเหตุนี้ จึงมักเข้าใจด้วยว่าในหลุนอี่วี่ไม่มีการกล่าวถึงโลกธรรมชาติหรือประเด็นทางจักรวาลวิทยา คำกล่าวของขงจื๊อที่น่าจะเกี่ยวข้องกับจักรวาลวิทยาอย่าง เทียน (天 ฟ้า), เทียนมิ่ง (天命 บัญญัติหรืออาณัติแห่งฟ้า), มิ่ง (命 โชคชะตา), เต๋า (道 วิถี) และ เต๋อ (德 พลังหรือคุณธรรม) จึงถูกมองข้ามว่าไม่ได้มีความสำคัญต่อความเข้าใจเกี่ยวกับจักรวาลวิทยาของขงจื๊อ โดยนักวิชาการส่วนใหญ่ตีความในเชิงวัฒนธรรมหรือเชิงวาทศิลป์แทน เช่น วิง-ซิทซาน (Wing-Tsit Chan) กล่าวว่าขงจื๊อไม่เคยสนใจปัญหาทางอภิปรัชญาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ พลังทางจักรวาลหยิน-หยาง ความมีอยู่-ความไม่มีอยู่ ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาหลักของสำนักขงจื๊อใหม่¹ ส่วนฟิงการเร็ต (Herbert Fingarette) มองว่าหลุนอี่วี่ไม่ได้กล่าวถึงความเป็นจริงนอกเหนือสังคมมนุษย์ คำกล่าวเกี่ยวกับเทียนในหลุนอี่วี่เองก็ไม่อาจหาบทบาทหน้าที่และคำอธิบายที่ชัดเจนได้ การอ้างถึงเทียนเป็นเพียงเครื่องมือสร้างความสมเหตุสมผลให้การยึดถือขนบจารีตประเพณีเท่านั้น² แต่การค้นพบบันทึกตีพิมพ์แห่งสุสานกัวเตี้ยน (Guodian)* (ประมาณก่อน 300 ปีก่อนคริสตกาล) ทำให้

¹ Wing-Tsit Chan, *A source book in Chinese philosophy* (Princeton: Princeton UP, 1973), p. 14.

² Herbert Fingarette, *Confucius: The secular as sacred* (New York: Harper Torchbooks, 1972), p. 63.

*ในปี ค.ศ. 1993 นักโบราณคดี ได้ขุดค้นพบหลักฐานทางโบราณคดีมากมายในยุคสมัยก่อนราชวงศ์ฉิน (Pre-Qin) หนึ่งในนั้นคือสุสานในอำเภอกัวเตี้ยน มณฑลหูเป่ย์ ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นสุสานของอาจารย์ของรัชทายาทรัฐฉู่ (รัฐฉู่เป็นรัฐสำคัญทางใต้ในยุคชุนชิว) ภายในนั้นค้นพบบันทึกตีพิมพ์ไม่ใ้มีมากกว่า 10,000 ตัวอักษร แบ่งเนื้อหาเกี่ยวกับสำนักเต๋าสองส่วน โดยมีบท *ไท่ยี่เซิงซู่* (Taiyishengshui) ที่ยังไม่เคยพบในที่ใดมาก่อน และที่เกี่ยวกับสำนักขงจื๊ออีก 14 บท (ช่วงหลังขงจื๊อสันชีวิต - เมิ่งจื๊อ) โดยมี 12 บทที่ค้นพบใหม่ การเผาทำลายคัมภีร์สำนักขงจื๊อในช่วงราชวงศ์ฉิน ทำให้เราไม่อาจรู้ถึงความต่อเนื่องช่วงระหว่างขงจื๊อกับเมิ่งจื๊อ การค้นพบบันทึกตีพิมพ์ในสุสานกัวเตี้ยน

การศึกษาคัมภีร์ในสำนักขงจื๊อยุคคลาสสิกจำเป็นต้องมีการตีความใหม่ หรือมีการศึกษาเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมในหลายประเด็น* ประเด็นหนึ่งที่ผู้วิจัยคิดว่าควรจะปรับเปลี่ยนและตีความใหม่เพิ่มเติม คือ ความสัมพันธ์ระหว่างจักรวาลวิทยากับจริยศาสตร์ ทั้งนี้เพราะการขุดพบบันทึกคำสอนของสำนักเต๋า และสำนักขงจื๊อถูกฝังอยู่ในที่เดียวกัน อีกทั้งมีการใช้คำบางอย่างที่เหมือนกัน เช่น ในบันทึกอู่สิง (五行) ของสำนักขงจื๊อมีคำว่า “ความอ่อนคือวิธีการของเหริน”³ หรือ ใน*เต๋มต้อจิง* บทที่ 19 เต๋มบันทึกว่า “ละเลยมนุษยธรรม ละทิ้งความเที่ยงธรรม... ละเลิกความเป็นปราชญ์ ละทิ้งความมีปัญหา” แต่ที่พบในสุสานปรากฏว่าใช้คำอื่นแทน คือ “ละเลิกการอวดอ้าง ละทิ้งความฉลาดแกมโกง... ละเลิกความมีปัญหา ละทิ้งการโต้แย้ง”⁴ แสดงให้เห็นว่าในยุคคลาสสิกสำนักเต๋ามาได้วิพากษ์วิจารณ์สำนักขงจื๊อไปเสียทุกเรื่อง แต่มีการยึดเนื้อหาปรัชญาบางอย่างร่วมกัน เพียงแต่การใช้คำและวิธีการอธิบายเน้นแตกต่างกันเท่านั้น ดังนั้น คัมภีร์ของสองสำนักจึงน่าจะช่วยส่งเสริมความเข้าใจเนื้อหาปรัชญาซึ่งกันและกันได้

บันทึกตัวไม้ไผ่ที่ก่อให้เกิดความตื่นตัวในการปรับเปลี่ยนแนวคิดของทั้งสองสำนักอย่างชัดเจน คือ *ไท้อีเจิงสุ่ย* (The Ancestral One Gives Birth to the Waters) ตามการศึกษาของซาร่าห์ อัลลัน

ทำให้ยืนยันได้ว่าจื่อซือ (Zisi) หลานของขงจื๊อซึ่งอาจารย์ของเมิ่งจื่อเคยเป็นลูกศิษย์ มีตัวตนอยู่จริงและได้มีอิทธิพลต่อความคิดของเมิ่งจื่อ บันทึกตัวไม้ไผ่กัวเต๋นจึงกลายเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และปรัชญาที่สำคัญชิ้นล่าสุดในการเข้าใจจักรวาลวิทยาของสำนักเต๋าและสำนักขงจื๊อในยุคคลาสสิก รวมทั้งมีเนื้อหาที่ยังไม่เคยพบในคัมภีร์อื่นจนทำให้นักวิชาการเชื่อว่าจำเป็นต้องทำความเข้าใจปรัชญาขงจื๊อยุคคลาสสิกใหม่ Xiao Liu, “Confucianism: Texts in Guodian (Kuo-tien) bamboo slips,” *Encyclopedia of Chinese Philosophy* (2003): 149-153.

* หลิวให้ความเห็นว่า “ยังเร็วเกินไปที่จะประเมินบันทึกกัวเต๋นอย่างครอบคลุมและเหมาะสม แต่อย่างไรก็ตาม มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องปรับเปลี่ยนหรือเขียนประวัติปรัชญาสำนักขงจื๊อยุคคลาสสิกขึ้นใหม่ ให้สอดคล้องกับเนื้อหาใหม่ที่ปรากฏในบันทึก เช่น ธรรมชาติของมนุษย์อันเป็นสากล ความสำคัญของอารมณ์และความรู้สึกส่วนบุคคล การเป็นเอกเทศของปัจเจกบุคคลและความเป็นอัตวิสัย และการวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมือง เป็นต้น” “It is still too early to evaluate the Guodian bamboo-slip texts comprehensively and appropriately. However, it is definitely necessary to modify or rewrite the history of early Confucianism in the light of new doctrines presented in the texts, such as universal human nature, the importance of personal emotion and feelings, individual independence and subjectivity, and political criticism.” Ibid., p. 152.

³ Ibid., p. 151.

⁴ Xiao Liu, “Daoism: Texts in Guodian (Kuo-tien) bamboo slips,” *Encyclopedia of Chinese Philosophy* (2003): 231.

⁵ Xiao Liu, “Confucianism: Texts in Guodian (Kuo-tien) bamboo slips,” *Encyclopedia of Chinese Philosophy*: 151.

(Sarah Allan) “ไท้อี” ที่ปรากฏใน *ไท้อีเชิงสู่ย* (กล่าวถึงไท้อีที่เป็นต้นกำเนิดของสรรพสิ่ง และกล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาสรรพสิ่งในจักรวาล) เป็นคำสำคัญที่ใช้ทั่วไปในยุคสมัยคลาสสิก และเกี่ยวข้องกับการมองภาพความสัมพันธ์ระหว่างฟ้าและพื้นโลก โดยมีดาวเหนือ (Pole Star) เป็นแกนเชื่อม ซึ่งเป็นภาพการมองโลกและจักรวาล (cosmograph) ในยุคสมัยนั้น⁶ ในขณะที่หลุนอี่ว์บันทึกไว้ว่า “เจ้าผู้ปกครองโดยคุณธรรมอาจเปรียบได้กับดาวเหนือซึ่งอยู่กับที่ และหมู่ดาวทั้งปวงต่างมานอบน้อม”(2:1)^{*} แสดงให้เห็นว่าวงจรมองวิถีแห่งจักรวาลกับการทำตามจริยธรรมเป็นกระบวนการเดียวกัน (correlative) ความสอดคล้องของบท *ไท้อีเชิงสู่ย* และ *หลุนอี่ว์* ดังกล่าว ยังยืนยันได้อีกว่าแนวคิดเกี่ยวกับวิถีเป็นไปของจักรวาลมีอยู่ก่อนการเกิดขึ้นของสำนักขงจื้อและสำนักเต๋า โดยทั้งสองสำนักต่างคงฐานทางจักรวาลวิทยาดังกล่าวไว้ เพียงแต่การเชื่อมโยงจักรวาลวิทยากับการให้คำตอบว่าวิถีที่แท้คืออะไรเพื่อที่จะแก้ปัญหาความไร้ระเบียบในสังคมมีลักษณะที่แตกต่างกัน ทำให้สะท้อนออกมาผ่านเนื้อหาปรัชญา การใช้คำ และการเน้นน้ำหนักของความหมายแตกต่างกันไปด้วย กล่าวคือ ในขณะที่สำนักเต๋าให้น้ำหนักกับการเข้าใจวิถีแห่งธรรมชาติผ่านคำทางจักรวาลวิทยาว่า “เต๋า” อย่างชัดเจน แต่สำนักขงจื้อเน้นความหมาย “เต๋า” เป็นวิถีแห่งมนุษย์มากกว่า และกล่าวถึงจักรวาลวิทยาผ่านคำทางจริยธรรมอย่างเช่น “หลี่” (禮) และ “เหอ” (和)⁷ (“ในการใช้หลี่ ต้องยึดเหอ เป็นเรื่องสำคัญ...” (1:12)) เป็นต้น และใช้คำว่า “เทียน” เพื่อสื่อถึงวิถีแห่งธรรมชาติ**

⁶ Sarah Allan, “The great one, water, and the Laozi: New light from Guodian,” *T’oung Pao* LXXXIX, (2003): 237-285.

^{*} หลุนอี่ว์ฉบับภาษาไทยที่ใช้ในวิทยานิพนธ์นี้ ยึดตามสำนวนแปลของอาจารย์สุวรรณ สถาอาพันธ์, *หลุนอี่ว์: ขงจื้อสนทนา* (เอกสาร ไม้ตีพิมพ์เผยแพร่). แต่เนื่องจากเป็นเอกสารยังไม่ตีพิมพ์ จึงใช้วิธีบอกเล่มและบทในวงเล็บเพื่อความสะดวก

⁷ Roger T. Ames, “Confucian harmony (*he*) as *creatio in situ*,” in *The harmony and prosperity of civilizations: Selected papers of Beijing forum (2004)* (Peking: Peking UP, 2005), pp. 301-321.

** คำว่า “วิถีธรรมชาติ” ในวิทยานิพนธ์นี้ใช้สลับกับคำว่า “วิถีจักรวาล” ในภาษาจีน ไม่มีคำใช้เรียก “Nature” จนกระทั่งปลายศตวรรษที่ 19 ได้นำคำ 自然 (จื่อหฺวาน) ซึ่งเป็นคำโบราณที่สื่อถึงกระบวนการตามธรรมชาติที่เป็นไปเอง มีความหมายว่า “สิ่งที่เป็นไปอย่างที่ตัวมันเองเป็น” (what is so of itself) มาใช้แปล “Nature” ของตะวันตก ซึ่งมีความหมายในเชิงวิทยาศาสตร์ ส่วนคำว่า 宇宙 (อู๋โจ้ว) แปลว่าจักรวาลก็จริง แต่ในปัจจุบันมีความหมายในเชิงวิทยาศาสตร์ว่าอวกาศ คำโบราณที่ใกล้เคียงกับ “Cosmos” มากที่สุดคือ “เทียน” “เทียนตี้” (天地) (ฟ้าและผืนดิน) แต่มีความหมายไม่ตรงเสียทีเดียว เพราะบางครั้งเทียนมีความเป็นบุคคลที่แสดงเจตจำนงได้ อีกทั้งเทียนยังขาดความหมายของ “Cosmos” ในภาษาอังกฤษที่มองจักรวาลเป็นกฎ หรือ เป็นเงื่อนไขเบื้องต้น เป็นต้น

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์และการวิเคราะห์เบื้องต้นดังกล่าว ทำให้เรามิอาจเข้าใจ เช่นเดิมได้ว่าขงจื้อไม่สนใจ หรือไม่ครุ่นคิดหาคำตอบทางอภิปรัชญาผ่านความสัมพันธ์ระหว่าง จักรวาล ธรรมชาติ และมนุษย์ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับจักรวาลวิทยา และความสัมพันธ์กับ จริยศาสตร์ของขงจื้อซึ่งถูกละเลยมานาน จึงจำเป็นต้องได้รับการพิจารณาใหม่ วิทยานิพนธ์นี้มุ่ง ยืนยันการตีความใหม่ว่าการมองวิถีแห่งจักรวาลกับศีลธรรมเป็นกระบวนการเดียวกัน ปรากฏอยู่ใน *หลุนอี่ว* อยู่แล้ว เพียงแต่อธิบายวิถีแห่งจักรวาลหรือธรรมชาติปรากฏผ่านคำทางจริยธรรม กล่าวคือ ขงจื้อเห็นพลังของธรรมชาติในกระบวนการกำหนดระบบระเบียบทางสังคมและชีวิตผู้คน แต่ได้ลด บทบาทพลังอำนาจนั้นโดยให้น้ำหนักกับการปฏิบัติตามระบบจารีตและคุณธรรมอันเป็นวิถีแห่งมนุษย์ มากกว่า ทำให้มนุษย์สามารถกำหนดและสร้างความกลมกลืนกับธรรมชาติผ่านระบบจารีตและ คุณธรรม ต่อมาเมิ่งจื้อได้คงทำที่ดังกล่าวไว้ แต่ให้น้ำหนักและขยายบทบาทของโลกธรรมชาติ ในการกำหนดระบบศีลธรรมผ่านแนวคิดเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ และพัฒนาปรัชญาของขงจื้อจาก ฐานดังกล่าว จนกลายเป็นจักรวาลจริยธรรม (Cosmo-ethics) อย่างเป็นระบบชัดเจน

1.2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาแนวคิดที่ว่า การทำตามวิถีแห่งศีลธรรมกับวิถีแห่งจักรวาลเป็นกระบวนการ เดียวกันอย่างไรในปรัชญาสำนักขงจื้อ โดยเฉพาะใน *หลุนอี่ว* และ *เมิ่งจื้อ*
- 2) เพื่อยืนยันการตีความใหม่ว่าการมองวิถีแห่งจักรวาลกับศีลธรรมเป็นกระบวนการเดียวกัน ปรากฏอยู่ใน *หลุนอี่ว* อยู่ก่อน แล้วเมิ่งจื้อได้พัฒนาแนวคิดนี้อย่างเป็นระบบชัดเจน

1.3. ขอบเขตของการวิจัย

วิทยานิพนธ์นี้มีขอบเขตการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจักรวาลวิทยาและจริยศาสตร์ใน ปรัชญาสำนักขงจื้อ โดยเน้น *หลุนอี่ว* และ *เมิ่งจื้อ* เป็นหลัก ทั้งนี้ได้แบ่งเนื้อหาแต่ละกัมภีร์แยกออกจาก กันดังนี้

บทที่หนึ่ง บทนำ อธิบายที่มาและความสำคัญของการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจักรวาล วิทยาและจริยศาสตร์ในปรัชญาสำนักขงจื้อ รวมทั้งกำหนดสมมติฐาน วัตถุประสงค์ ขอบเขตของ การวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และวิธีดำเนินการวิจัย

บทที่สอง จักรวาลวิทยาใน *หลุนอี่ว* ศึกษาประเด็นจักรวาลวิทยาใน *หลุนอี่ว* เพื่อตอบปัญหา สำคัญเบื้องต้นสามข้อคือ 1) *หลุนอี่ว* มีการกล่าวถึงโลกธรรมชาติหรือไม่ และมีวิธีการกล่าวถึงอย่างไร 2) ขงจื้อมีทัศนคติต่อโลกธรรมชาติ และมองความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติอย่างไร และ 3)

โลกธรรมชาตินี้มีความสำคัญต่อปรัชญาของขงจื้อหรือไม่ อย่างไร ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาในบทนี้เป็นสองส่วน ส่วนแรก เป็นการกำหนดขอบเขตความหมายของ “จักรวาลวิทยา” และ “การคิดในเชิงกระบวนการเดียวกัน” (correlative thinking) รวมทั้งศึกษาลักษณะพื้นฐานจักรวาลวิทยาของปรัชญาจีนโดยรวม และจักรวาลวิทยาในยุคสมัยก่อนขงจื้อ ส่วนที่สอง เป็นการศึกษาว่าใน *หลุนอี่วี่* มีวิธีการกล่าวถึงโลกธรรมชาติดังกล่าวอย่างไร และวิธีการดังกล่าวทำให้เข้าใจทัศนะและท่าทีของขงจื้อต่อโลกธรรมชาติดังกล่าว รวมทั้งมีความสำคัญอย่างไรต่อปรัชญาของขงจื้อ ซึ่งผู้วิจัยรวบรวมได้ 4 วิธี คือ 1) การกล่าวถึงโลกธรรมชาตินี้ผ่านคำทางจักรวาลวิทยา 2) การกล่าวถึงโลกธรรมชาตินี้โดยตรง 3) การกล่าวถึงธรรมชาติในเชิงเปรียบเทียบ และ 4) การกล่าวถึงโลกธรรมชาตินี้ผ่านตัวแทนของผู้หลักที่สังคม ความสำคัญของบทนี้ก็เพื่อยืนยันว่า ขงจื้อมองวิถีจริยธรรมเป็นกระบวนการเดียวกันกับวิถีธรรมชาติ และขงจื้อได้แสดงความเข้าใจในความเป็นจริงของวิถีธรรมชาติผ่านมโนทัศน์ทางจริยธรรม

บทที่สาม จักรวาลจริยธรรมในหลุนอี่วี่ ศึกษาจริยศาสตร์ของขงจื้อด้วยวิธีการและมุมมองใหม่จากฐานทางจักรวาลวิทยาในทัศนะของขงจื้อว่า หากขงจื้อมองวิถีธรรมชาติและวิถีจริยธรรมเป็นกระบวนการเดียวกัน ขงจื้อได้แสดงความเข้าใจในความเป็นจริงของวิถีธรรมชาติผ่านมโนทัศน์ทางจริยธรรมอย่างไร ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ส่วน โดยแบ่งตามจักรวาลจริยธรรมที่สะท้อนความเข้าใจความเป็นจริงของวิถีธรรมชาติในลักษณะต่างๆ ดังนี้ 1) จักรวาลจริยธรรมที่สะท้อนความเข้าใจเรื่องหยิน-หยาง (陰陽) และการให้คำกับภาวะเชิงอ่อน 2) จักรวาลจริยธรรมที่สะท้อนความเข้าใจเรื่องการสร้างสรรคและความสัมพันธ์เป็นองค์รวม 3) จักรวาลจริยธรรมที่สะท้อนความเข้าใจเรื่องเวลาและความเปลี่ยนแปลง

บทที่สี่ จักรวาลวิทยาและธรรมชาติของมนุษย์ในเมิ่งจื้อ ศึกษาว่าเมิ่งจื้อได้พัฒนาจักรวาลวิทยาต่อจากขงจื้ออย่างไร โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นสามส่วน ส่วนแรก เป็นการอธิบายถึงลักษณะของคัมภีร์ *เมิ่งจื้อ* บริบททางประวัติศาสตร์ และอิทธิพลแนวคิดของสำนักมั่วจื้อและหยังจูซึ่งเมิ่งจื้อมุ่งโต้แย้ง เนื่องจากหัวใจหลักของ *เมิ่งจื้อ* คือการสร้างการอ้างเหตุผล และได้แย้งปกป้องปรัชญาสำนักขงจื้อจากแนวคิดทางเลือกอื่นๆ ในยุคสมัยเดียวกัน การเข้าใจบริบทดังกล่าว จึงเกี่ยวข้องกับการสร้างความเข้าใจทัศนะของเมิ่งจื้อ ในประเด็นต่างๆ ส่วนที่สอง เป็นการศึกษามโนทัศน์ทางจักรวาลวิทยาอย่าง *เทียน* (天) และ *มิ่ง* (命) ใน *เมิ่งจื้อ* ว่า เมิ่งจื้อได้ขยายบทบาทของ *เทียน* และ *มิ่ง* ที่มีต่อกระบวนการจริยธรรมอย่างไร ส่วนที่สาม เป็นการศึกษาทัศนะเกี่ยวกับ *เหรินซิง* (人性) ของเมิ่งจื้อ โดยศึกษาพื้นหลังของการถกเถียงเรื่อง *เหรินซิง* ว่าก่อนเมิ่งจื้อมีทัศนะเกี่ยวกับ *เหรินซิง* ที่ทัศนะอย่างไรบ้าง ทัศนะเหล่านั้นแตกต่างจากของเมิ่งจื้ออย่างไร และทัศนะใดที่เมิ่งจื้อมุ่งโต้แย้งเป็นหลัก นอกจากนี้ จะเน้นพิจารณาประเด็นเรื่องความหมายของ *เหรินซิง* ว่า ควรเข้าใจเป็นมโนทัศน์เชิงกระบวนการหรือเป็นเชิงชีววิทยาที่

มีมาแต่กำเนิด ซึ่งมีความเป็นสากลหรือว่าเป็นผลสำเร็จที่แตกต่างในแต่ละบุคคล เม็งจื่ออ้างเหตุผลว่า มนุษย์มีเชื้อหน่อทั้งสี่อย่างไร และทัศนะของเม็งจื่อที่ว่ามนุษย์มีซึ่งที่ดี หมายความว่าอย่างไร

บทที่ห้า จักรวาลจริยธรรมในเม็งจื่อ ในบทนี้เป็นการศึกษาว่า จากการทำเม็งจื่อทำให้วิถีแห่ง เทียน และวิถีจริยธรรมเป็นกระบวนการเดียวกันผ่านมโนทัศน์ เหริน ซึ่ง เม็งจื่อได้พัฒนาจริยศาสตร์ ขงจื่อจากฐานทางอภิปรัชญาดังกล่าวอย่างไร ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาตามเนื้อหาหลักที่เม็งจื่อได้ พัฒนาจริยศาสตร์ขงจื่อจากฐานเรื่อง เหริน ซึ่งใน 3 ประเด็น คือ 1) เรื่องภายในและภายนอกของความรู้ ทางศีลธรรม โดยพิจารณาจากการถกเถียงเรื่องภายในภายนอกของอี (義) ระหว่างเก้าจื่อกับเม็งจื่อใน บท 6A:4-5 และการปฏิเสธวิธีการฝึกจิต/ใจไม่หวั่นไหวของเก้าจื่อในบท 2A:2 2) ความสัมพันธ์ ระหว่างจื่อ (志) กับ ชี (氣) ในคุณธรรมความกล้าหาญ และ 3) การขัดเกลาและพัฒนาทางศีลธรรม โดยพิจารณาจากทัศนะของเม็งจื่อเรื่อง “การขยาย” (推 ทูย) อารมณ์ความรู้สึกและการปฏิบัติทาง ศีลธรรม ซึ่งเม็งจื่อมองว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญในกระบวนการพัฒนาจริยธรรม นอกจากนี้ จะพิจารณา ปัญหาความเป็นไปได้ของการขยาย เหริน ที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ การขยาย เหริน ในบริบทของ ครอบครัว คู่บุคคลที่มีได้มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด

บทที่หก บทสรุป เป็นการสรุปเนื้อหา และข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยต่อไป

1.4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ได้ความรู้เกี่ยวกับประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างจักรวาลวิทยากับจริยศาสตร์ที่ปรากฏใน หลุนอี่ว และ เม็งจื่อ
- 2) เกิดความเข้าใจใหม่ที่มีต่อปรัชญาของขงจื่อ และความสัมพันธ์ทางเนื้อหาปรัชญาระหว่าง หลุนอี่ว กับ เม็งจื่อ
- 3) เป็นประโยชน์แก่ผู้ศึกษาปรัชญาสำนักขงจื่อต่อไป

1.5. วิธีดำเนินการวิจัย

วิทยานิพนธ์นี้ดำเนินการวิจัยโดยศึกษา หลุนอี่ว และ เม็งจื่อ สำนวนแปลหลายสำนวน โดย เปรียบเทียบกับต้นฉบับภาษาจีนด้วย นอกจากนี้ ยังศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยจาก หนังสือ บทความ และวารสารทางวิชาการปรัชญาจีน และวารสารปรัชญาที่เกี่ยวข้อง ส่วนการถอด เสียงภาษาจีนแมนดารินหรือจีนกลางเป็นอักษรวิธีไทย ใช้เกณฑ์ของคณะกรรมการสืบค้น ประวัติศาสตร์ไทยในเอกสารภาษาจีน สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ยกเว้นคำจีนที่ถอดเสียงเป็นที่ ขอมรับหรือใช้เป็นคำศัพท์ในภาษาไทยแล้ว เช่น “หยิน” และ “เต้า” เป็นต้น ในกรณีที่เป็นชื่อ

นักวิชาการ จะระบุนามสกุลก่อน ยกเว้นชื่อนักวิชาการที่คุ้นเคยกับการเอ่ยชื่อก่อนนามสกุล เช่น
วิง-จิตธาน ตีชีเลา กวงลอยซุ่น เป็นต้น